

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis

In Quatuor Partes Distributæ

In qua de Incarnatione Verbi & Mysteriis vitæ Christi, nec non de
Sacramentis in genere & singulis in specie succinctè & dilucidè tractatur

Herincx, Wilhelm

Antverpiæ, 1675

Qu. XI. In quo loco sit Missa celebranda.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72963](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72963)

que ad tertiam pomeridianam. Additque Navarrus, se id frequenter fecisse in itinere, & privilegia hac in parte pluribus dari solita concedi ad sedandos scrupulos, solumque continere jus commune. Tamen quoque disp. 5. q. 10. dub. 4. n. 31. affirmat non peccaturum mortaliter, qui circa tertiam horam pomeridianam celebraret. Nonnulli alii de gravitate peccati subdubitant, eò quod consuetudo non satis appareat tali mente introducta, quòdque hoc temporis circumstantia non videatur satis gravis, sintque de cetero graves obligationes restringendæ potius quàm ampliandæ. Suadendum saltem in praxi, ut sine gravi causa prudenter dijudicanda tempus prandii notabiliter excedatur: etsi non credam requiri necessitatem valde gravem. Unde die festo sacerdos seriùs perveniens in itinere ad locum commodum celebrationi, potest sine scrupulo unâ horâ post meridiem celebrare. Merito tamen Episcopi per edicta tollerent abusum quorundam satis post meridiem celebrantium, quatenus sic sòvent desidiâ multarum præsertim nobilium personarum; quam etiam hic in Belgio experimur.

Similiter ratione loci consuetudo in partibus septentrionalibus obtinuit, ut in hieme, quando sol ibi valde serò oritur, pluribus horis ante auroram celebretur. Quomodo in Belgio & vicinis regionibus hac in parte communi mori est derogatum.

Excipitur I. dies Nativitatis Domini, in cujus nocte licitum est Missas celebrare, etiam omnes tres ad libitum, juxta communior sententiam, idque multò certius, quando adest rationalis causa. Videturque hodie ex usu etiam piorum & doctorum, in his saltem locis, res satis indubitata.

Excipitur II. privilegium, quo gaudent Episcopi (qui etiam cum aliis dispensare possunt, & consequenter id respectu suorum possent Prælati Regularium exemptorum) ut citius vel seriùs ratione itineris vel alterius justî impedimenti valeant celebrare. Similiter Regularibus privilegiatis factæ sunt variæ concessiones celebrandi, tum ante auroram post Matutinum, tum post meridiem etiam usque ad nonam, seu horam tertiam pomeridianam, quæ videri possunt in *Compendio Privileg. V. Missa*. Et apud alios. Nonnullæ tamen (quod notandum est) concessiones circa anticipationem temporis factæ sunt vivæ voci Oraculo. Præterea allegat *Lugo disp. 20. de Eucharistia sect. 1. n. 27.* cum aliis privilegium *Alexandri VI. Bulla 13.* apud *Rodriguez* in Bullario concessum monasterio Benedictinorum de Monteferrato celebrandi duabus horis post mediam noctem. Quod declarat extensum esse ad totam Congregationem, adeoque communicari reliquis Ordinibus privilegiatis.

Flerincx Sum. Theol. Pars IV.

Neque hæc privilegia esse revocata per *Tridentinum sess. 22. in Decreto de observandis & evitandis in celebratione Missarum*, contra Nonnullos docet *Rodriguez 10. 1. q. 43. a. 5. Lugo sup. n. 29.* & plures alii. Denique post *Tridentinum Gregorius XIII.* concessit presbyteris Societatis Jesu facultatem celebrandi unâ horâ ante auroram & unâ post meridiem, causâ itineris vel alterius impedimenti, de licentia Præpositi Generalis vel cujusvis alterius ab eo deputati.

Excipe denique casum justæ necessitatis, prudenter dijudicandæ. Quæ quidem non debet meo iudicio esse tanta: cum præceptum hoc non videatur esse de re adeò necessariâ bono communi, aut de re valde gravi; sintque aliunde congruentiæ pro tempore matutino quantum ad celebrationem, mente maximè ad unionem cum Deo tunc temporis dispositâ, in iis præsertim, qui media nocte surgunt ad confitendum Domino. Unde *Præpositus q. 83. n. 140.* judicat sufficere hic quamlibet gravem causam; v. g. si Sacerdotes sint valde occupati in confessionibus audiendis: cum (inquit) ea causa non debeat censeri minus justa, quàm iter ineundum, vel opera præstanda ab opificibus.

108.
Excipiuntur denique casus justæ necessitatis.

QUESTIO XI.

In quo loco sit Missa celebranda?

olim non poterat Missa celebrari, nisi in Ecclesia consecrata, sive (ut ait *Silvester Papa*, & refertur c. *Nullus de Consecr. dist. 7.*) nisi in sacris ab Episcopo locis. Hodie autem sufficit Ecclesiam vel Oratorium esse benedictum, aut etiam non benedictum, quod tamen ad hunc solum usum debite deputatum sit, & ab Episcopo designatum, ut patet ex *Tridentino sess. 22. in Decreto de observ. in celeb. Miss.* Estque mortale peccatum, si secus fiat, utpote transgressio gravis præcepti, quod etiam sub pena depositionis imponitur c. *Nullus citate*. Ita communiter Doctores contra *Soto* & *Emanuellem Sa*: quorum opinio nullam habet probabilitatem, juxta *Præpositum q. 83. a. 3. dub. 1. n. 150.*

109.
Missa in locis sacris aut debite aut cultum dicenda.

Excipitur I. necessitas, quæ juxta Doctores communiter esse potest, celebrandi in locis privatis, aut etiam sub dio, in alteri tamen viatico seu portatili: ut si Ecclesiæ sint dirute, vel ab infidelibus seu hæreticis occupatæ; si locus sacer non capiat tot confluentes, ut in supplicationibus ad parvas capellas. Item in castris militum diebus festis, aut in litore maris, dum navigantes non possunt navem deserere, aut locum sacrum opportunum habere. Immo plures recentiores Doctores censent idem licere in mari, dum tranquillum est, & periculo offusionis occurrit, idque

110.
Excipiuntur casus necessitatis.

in longa navigatione, v. g. Indicâ. Ad quod tamen alii requirunt specialem licentiam Pontificis: alii censent sufficere licentiam generalem celebrandi ubique in altari portatili, vel dispensationem Episcopi. Idem est, si Sacerdoti itineranti longo tempore non occurrat locus sacer, & incidat dies solemnis.

III.
Item dispensatio.

Excipitur II. nisi fiat dispensatio. Quam ante Tridentinum poterat dare Episcopus celebrandi in quocumque loco honesto, & Missarum. & c. Hic ergo; de Consecr. dist. 1. Tridentinum autem supra mandat Episcopis, ne permittant aliquem, sive secularem, sive regularem, celebrare extra Ecclesiam, & ad divinum tantum cultum dedicata oratoria ab ipsis deputanda & visitanda: hanc tamen facultatem eis non omnino ademit: qui proinde ex justa causa poterunt dispensare pro aliquot vicibus: ut celebretur in loco profano, sed honesto etiam aliis usibus deputato v. g. in cubiculo nobilis personæ ex morbo decumbentis.

Quam in casu specialem licentiam de causa potest dare Episcopus.

III.
Non obstante Concilio Tridentino.

Nec verba Concilii repugnant: iis enim tantum intelligitur prohiberi Episcopo, ne id permittat pro suo arbitrato, uti antea permittere poterat, quamvis in domo privata non esset locus divino cultui deputatus. Non agit autem Concilium de potestate in casu aliquo dispensandi ex justa causa. Ita Lessius q. 83. a. 2. n. 78. Præpositus e. d. quæst. n. 147. referens Henriquez, Suarez, Toletum & plerisque alios sic sentire. Immo Zypæus in *Analyse Juris Pontificii Tit. de Celebr. Miss. n. 8.* existimat hunc locum tantum esse ad abusus extirpandos eorum, qui id suâ auctoritate præsumunt, quos ne patiantur, monentur Episcopi. Et addit verba, *non patiantur*, in rigore non significare derogationem auctoritatis Episcopalis, ut permittere non possint, ubi iusta ex causa id permittendum casuerint: neque solere existimari, quod Constitutionibus Conciliaribus ipsa primitiva Ecclesia latis (scilicet *Synodi VI. & Triburiensis* apud Azorium l. 10. *Instit. Moral. c. 26. q. 3.*) obscuro verbo derogatum sit: nec denique Episcopos in Concilio existentes facultates suas facile restringere (prout non facile restringi debent) sed augere; ut in ipso Concilio Tridentino, tam quoad Superiores, quam inferiores, plurima liquent. Ita Zypæus supra. Et consonat praxis in his locis recepta.

III.
Immo juxta receptam doctrinam possunt statim designare Oratoria privata a dispositione Tridentini.

Saltem in hoc conveniunt ferè omnes juxta Lugo d. 20. sect. 2. n. 49. post Episcopos juxta Tridentinum supra in domo privata locum certum assignare, qui maneat cultui divino deputatus, seu designare oratoria privata, & concedere, ut ibi quotidie dicatur sacrum super altari portatili; quamvis aliquo loco non sit benedictus, ut aperte colligi videtur ex verbis Concilii. Et multò certius adhuc potest approbare oratoria publica, etiam privatis ædibus annexa, quæ

nempe pariter habent liberum egressum in publicam plateam seu viam.

Refert verò Scortia & ex eo Garantini in *Rubric. Missal. P. 1. Tit. 20.* & alii litteras ab Horatio Cardinali Lancelloto jussu Pauli V. Anno 1615. ad Episcopos datas, quibus facultas designandi oratoria privata cum licentia in iis celebrandi reservatur Sedi Apostolicæ. Videant Episcopi, an eas receperint, vel an per similes litteras, quas Auctor aliquis privatus (ex quo id ceteri sumperunt) datas refert, censeri debeat sufficienter derogatum tam solemnibus & Conciliaribus juribus. *Arriaga disp. 54. sect. 4. n. 27.* notat non esse receptas in partibus Septentrionalibus: cui quoad has partes Belgicas facile accederem. Immo addit *Arriaga supra* in partibus Septentrionalibus neque Tridentini prohibitionem videri receptam: cum Episcopi non solum in Oratoriis privatis, sed in locis aliis in nobilium domibus facile permittant Sacra fieri. Saltem non obstantibus præmissis litteris, adhuc posset Episcopus in suo palatio, aut etiam domo rurali habere Oratorium privatum pro Missa dicendâ: domus enim Episcopi non censetur privata.

Excipitur denique, nisi aliqui habeant privilegium. Quale habet Episcopus, celebrandi in itinere pro sua commoditate extra Ecclesiam, etiam sub dio, aut facienti celebrare, c. *finali de Privilegiis in 6.* Quod per Tridentinum non est sublatum. Prout etiam docet *Rodriguez to. 1. q. 45. a. 5. Præpositus q. 83. n. 151. Lugo, Arriaga & plerique alii apud Porrel V. Altare. n. 1.* non esse per Tridentinum sublata privilegia à Sixto IV. & Alexandro VI. data fratribus Minoribus celebrandi cum altari portatili in quocumque loco honesto, quousque saltem Episcopi non contradicunt: vel quia tantum monentur Episcopi, seu eis injungitur, ne patiantur extra dedicata Oratoria celebrari; adeoque tacentibus Episcopis nihil scrupuli movendum sit Religiosis, ad quos Concilii textus non dirigitur: vel quia non derogatur privilegii Regularium, ut respondet *Præpositus supra* existimatis clausulam finalem Decreti, *Non obstantibus privilegiis*, commode referri posse ad immediata præcedentia, nimirum, *Atque ad ea inviolate servanda censuris Ecclesiasticis aliisque penis, quæ ipsorum arbitrio constituantur, fidelem populum compellant.* Vel denique potius, quia privilegium quoad FF. Prædicatores & Minores est insertum Corpori Juris cap. *In hls 30. de Privil. ad 30.* quæ ut quoad hos saltem censetur revocatum, videtur non sufficere simplex clausula *non obstantibus privilegiis.* Quidquid sit, censéo saltem privilegium hoc non esse facile prædicandum; prout neque in Ordine nostro, quantum scio, practicatur.

Postea verò cum derogatione

idem privilegium concessit Gregorius XIII. Sacerdotibus Societatis Jesu, sed cum restrictione, scilicet in Missionibus suis, & de judicio Generalis vel per eum Praepositi provincialis. Vide Rodriguez sup. a. 4. Idem etiam Pontifex concessit Societati, & consequenter aliis communicantibus in privilegiis Societatis, ut non obstante Tridentino in suis domibus possint dici Missae (intellige cum Suarez & aliis etiam a presbyteris saecularibus) in privato oratorio à provinciali approbata absque Episcopi approbatione.

Præterea est peccatum mortale celebrare in Ecclesia polluta aut violata. Ita omnes Doctores. Et colligitur ex toto Titulo de Consecrat. Ecclesia, & gravitate ipsius materiae prohibita.

Violatur autem & polluitur Ecclesia primò per homicidium mortaliter peccaminosum, cujus causa, v. g. vulnus, debet dari intrâ Ecclesiam. Sufficit autem, ut sit injuriosum sanctitati loci, etsi non sit injuriosum occiso, ut si quis occidat se ipsum, aut judex reum bene meritum in Ecclesia. Aliud est, si amens alterum occidat, vel etiam sui comatos justè se defendendo.

Secundò violatur per injuriosam sanguinis effusionem, quæ copiosa sit, & cujus causa sit data intrâ Ecclesiam, idque cum tam gravi percussione seu læsione corporis, ut sit peccatum mortale, non tantum in ratione læsionis honoris, sed in ratione læsionis corporalis. Unde si casu vel in justam sui defensionem excutiat alteri sanguis, vel cum veniali tantum injuria (v. g. dum pueri ex veniali tantum cholera excutiant sibi invicem è naribus sanguinem) non polluitur. Non est tamen necesse, ut sanguis effluat in pavimentum, sed sufficit, quòd jus causa detur in Ecclesia, etiam si sanguis reciperetur in sudarium vel extra Ecclesiam emitteretur. Indifferens est etiam, sive lædens sit intrâ, sive extra Ecclesiam, modò læsus sit intrâ. Item sive lædat proximum consentientem, sive invitum, aut etiam seipsum, modò actio fuerit mortalis. Quantumcumque autem malè aliquis tractetur in Ecclesia, modò non moriatur, nec sanguis effundatur, ipsa non polluitur.

Tertiò violatur humani seminis emissio mortalter peccaminosa facta intrâ templum. Secus est, si fiat in campanili aut locis subterraneis. Debet etiam juxta Doctores communiter fieri in vigilia; & consequenter Ecclesia non violatur, si fiat, omisso in somno, etsi causa sit data in vigilia. Indifferens tamen est, utrum fiat per pollutionem, vel fornicationem. De actu conjugali dubitatur, quibusdam absolute affirmantibus, aliis negantibus: Plurimis cum quadam modificatione dicentibus, per illum pollui tunc solum, quando actus spectatis circumstantiis est sacrile-

gus & mortalis. Juxta quos proinde, dum conjuges v. g. ex necessitate diu manere coguntur intrâ templum, idque cum periculo incontinentiæ, sicut tunc actus conjugalis ibi exercitus non est mortalis, sic nec violat locum sacrum. Ita Suarez, Cominck, Praepositus, Lessus l. 4. de Justitia c. 3. dub. 12. & alii. Estque hæc opinio probabilissima, atque adeo in praxi sequenda, juxta Dicastillo disp. 9. de matrim. dub. 5. qui tamen cum aliis probabilem putat opinionem, quam tenet Glossa in can. Ecclesis de Consecr. dist. 1. Basilius Pontius & nonnulli alii, Ecclesiam simpliciter non violari per copulam conjugalem: cum poenæ sint restringendæ, quantum fieri potest: videatur autem jus explicari posse de effusione seminis alioquin, illicita seu extra copulam conjugalem, sicut intelligitur de effusione illicita sanguinis. Sic enim habetur cap. fin. de Consecr. Eccles. Si Ecclesia in usumque semine fuerit, aut sanguinis effusione polluta. Idemque insinuat ly polluta. Non constat autem, actum conjugalem aliàs esse ab Ecclesia prohibitum intuitu reverentiæ loci sacri.

Quartò violatur per sepulturam excommunicati non tolerati. Item per sepulturam hominis pagani. Intellige, quando est natus ex utero: infans enim adhuc in utero materno existens potest cum matre sepeliri, cum qua censetur quid unum: Similium quoque sepultura, etiam facta sine culpa, violat Ecclesiam. Nomine tamen Infidelium seu Paganorum hic non comprehenduntur Catechumenos, eò quòd hi repentur fideles, notavit Arriaga disp. 54. sect. 5. n. 36.

Est autem advertendum I. polluta Ecclesia pollui simul cœmeterium; non contra: nam cœmeterium est accessorium Ecclesiae, accessorium autem sequitur suum principalem. Si tamen cœmeterium sit ab Ecclesia remotum, eà polluta non polluitur; ut expressè deciditur, in uno, de Consecr. Eccles. in 6.

Advertendum II. locum sacrum in prædictis casibus non censeri pollutum, nisi de eis publicè constet, sive evidentia facti, sive confessione auctoris, sive aliâ ratione. Quare quamdiu res manet occulta, sic ut non nisi pauci sciant, Ecclesia non est polluta; polluetur tamen, quandocumque propalabitur. Ita communiter Doctores. Vide Suarez disp. 81 sect. 4. §. Secundo dubitari solent.

Advertendum III. si Ecclesia fuerit solum benedicta, posse per Sacerdotem cum aqua ab ipso benedicta reconciliari, ut colligunt Doctores communiter ex c. si Ecclesia de Consecr. Ecclesia. Idem est de reconciliatione cœmeterii, quando ipsum vulgari modò solitatie, non autem cum Ecclesia consecrata, fuit benedictum. Si verò Ecclesia sit consecrata, debet per Episcopum reconciliari aqua ab aliquo Epi-

120. Quando polluitur per sepulturam Excommunicati vitandi vel Pagani.

121. Quando polluta Ecclesia polluitur cœmeterium.

Requiritur ad violationem loci, ut de ea publicè constet.

122. Qualiter & per quos locus Sacrus violatus reconciliatur.

scopo benedicta cum vino & cinere. Prælati tamen Regulares ex privilegio *Leobius X. Bulla 6. in Bullario Rodriguez* possunt suas Ecclesias consecratas, quando pollutæ sunt, reconciliare; sed aqua ab Episcopo benedicta cum vino & cinere: nisi Episcopus distet ultra duas dietas; tunc enim reconciliare possunt aqua à se benedicta. Vide *Rodriguez 10. l. 1. q. 19. a. 6. Portel V. Ecclesia in Additione n. 10.* Immo ex privilegio ejusdem Pontificis possunt iidem Prælati suas Ecclesias & cimiteria benedicere.

Advertendum IV. *Alphonsum à Castro, Avila, Sa* & quosdam alios existimare, Ecclesiam violatam sufficienter reconciliari per præsentiam corporis Christi, si bona fide contingat in ea Missam celebrari. Sed oppositum est dicendum cum *Povel supra n. 5. Preposito* & aliis passim: eò quòd Ecclesia, ex cujus voluntate inducitur & tollitur violatio, ad hanc tollendam non ordinaverit celebrationem Missæ, sed aliam determinatam ceremoniam. Deinde quia aliàs Ecclesia reconciliaretur, etiam celebratio fieret mala fide: aut etiam quando sit in necessitate ex dispensatione Episcopi, aut quando Ecclesia violatur Canone inchoato ante consecrationem, & sacerdos Missam, uti debet, proseguatur usque ad finem: quia semper est eadem præsentia Christi & dignitas Sacrificii. Denique Ecclesiæ, vel altaria non consecrata, seu non benedicta, per hoc non fiunt consecrata, seu benedicta, quòd in eis Sacrificium celebretur (aliàs sanè etiam loca privata, in quibus id fieret, censerentur mox consecrata) ergo nec violata reconciliantur.

Advertendum V. Et si communiter sit grave peccatum celebrare in Ecclesia violata (ob cujus violationem etiam Missa est dimittenda, si ipsam violari contingat. Canone necdum inchoato, juxta *Rubricas Missalis parte 3. s. 10.* & Doctores communiter: quamvis *Roderico de Arriaga disp. 54. sect. 5. n. 40.* non videatur, Ecclesiam tam rigide id prohibere, ut si jam sit post oblationem hostiæ & calicis, etiam ante Canonem, teneatur sacerdos desistere, eò quòd verè tunc sit moraliter inchoatum Sacrificium) tamen interdum id fieri potest ex licentia Episcopi ob aliquam necessitatem seu justam causam, juxta *D. Thomam q. 83. a. 3. ad 2.* & alios Doctores. Immo tam gravis posset esse necessitas, ut locus sit Epykiæ seu excusationi, etiam citra dispensationem, aut recursum ad Episcopum, juxta *Lesium q. 83. n. 85. Lugo disp. 20. n. 63.* & alios. v. g. si in die festo populus non habeat aliam Ecclesiam, in qua possit Missam audire; si Vaticum infirmo dandum, &c.

Adverte denique Ecclesiam semel consecratam debere iterum consecrari, quando est ab igne exusta, juxta *cap. Ecclesiis 20. de Consecr. dist. 1.* quod est desumptum ex *Concilio Nicæno*. Hoc tamen intelligendum est

cum modificatione, quæ habetur *cap. Lignum de Consecrat. Ecclesie*, si parietes ipsi sint destructi: si enim hi in sua integritate perseverint, licet tectum corruerit, seu ligna Ecclesiæ ædificia sint consumpta, non debet Ecclesia denuò consecrari. Quòd si autem amplius velit *cap. Ecclesiis*, est per posteriora jura ei derogatum. Prout eidem derogatum est in hoc, quòd Ecclesiæ sanguine aut fæmine pollutæ statuatur rursus consecrandæ esse (si de strictè dicta consecratione ibi sit sermo) ut patet ex *cap. Propositi & cap. Aqua de Consecr. Ecclesia*. Quòd si parietes successeve destruantur, ita tamen ut reparentur, antequam major pars censeatur perisse vel destructa esse Ecclesia non perdit suam consecrationem; sed tunc, quando omnes aut major pars eorum simul destruantur vel destructi manent, ut habet *Navarrus c. 27. Man. n. 258. Sylvester Sa. Prepositus, Lugo* & alii passim contra *Glossam in cap. Propositi* citatum, & quosdam alios: tunc enim non censetur destrui Ecclesia, sed moraliter eadem perseverare.

QUESTIO XII.

De Altari, ejusque sacro Apparatu ad celebrandum requisito.

DICO I. Ad Sacrificium Missæ licite offerendum requiritur Altare lapideum chrismatem unctione benedictum ab Episcopo vel ex Commensione solius Pontificis simplici Sacerdote, Patet ex praxi Ecclesiæ & communi Doctorum sensu. Et in hoc locus Pontifex potest dispensare. Multique existimant hanc consuetudinem antiquissimam coepisse à S. Silvestro; qui, concessa Ecclesiæ pace, sancivit, ut deinceps altaria ex lapide fierent, ut in ejus actis, & in officio Ecclesiastico Dedicationis Basilicæ Salvatoris legitur: cum antea etiam in lignearis seu menfis (quæ designabant crucem ligneam, seu altare Sacrificii cruenti) Sacrificia tempore persecutionis, quo fixa plerumque loca fideles vix habere poterant, offerri solerent, exterque adhuc altare ligneum, in quo Princeps Apostolorum sacrificasse dicitur. Nihilominus ante *Silvestri* sanctionem, *Auctor Operis de Cardinalibus Christi operibus* (qui si non sit Cyprianus, saltem coævus est, prout constare ait *Palmilius in Argum. Operis*) serm. de *Vocatione Christi* mentionem facit lapidum altaris oleo seu chrismate decoratorum. Immo inter decreta *Evaristi Pape* (qui sedit ante *Alexandrum primum*) legitur: *Si altaria non fuerint lapidea, ad celebranda divina officia non consecrantur*. Sic ex Codice librorum quinquæ l. 4. c. 8. refert *Binius Tom. 1. Concil. Haud satis tamen constat mihi, quòd sit decretum authenticum*. Mysticam altaris lapidei significationem allegat *D. Thomas q. 83. a. 3.* ad 5. quòd

123.
Nonnulli
putarunt
violationem
tollit per
Missam
bona fide in
loco cele-
bratam.
Ced oppositi
probaturs.

124.
Quando
licet in
Ecclesia
polluta
Missam
inchoare
aut perficere.

125.
Quando
Ecclesia
consecratio
tollatur, ut
sit recon-
secranda.